

Styre: Fakultet for kunst, musikk og design

Styresak: 71/22 e)

Møtedato: 10. november 2022

Dato: 03.11.22

Arkivsaksnr: 22/1858

Strategiprosess – orientering om status

Bakgrunn

Sak 53/22 Strategiprosess – Innspill fra fakultetsstyret

<https://ekstern.filer.uib.no/kmd/fakultetsstyret/2022/8.%20september/SAK%205322%20a%29%20Strategiprosess%20-%20innspill%20fra%20Fakultetsstyret.pdf>

Fakultetsstyret ble i møtet 10. september invitert til å komme med innspill til fakultetets prosess for revidering av strategien. I forlengingen av dette ble det sendt ut en bestilling til instituttene om å komme med innspill. Det har også vært informert til studenter og administrasjon/teknisk personale at disse gruppene skal involveres. Fristen for tilbakemelding fra instituttene er satt til 11. november (vedlegg 1). I utsendingen til instituttene ble det lagt ved et høringsnotat (vedlegg 2) samt et analysenotat (vedlegg 3) som skal hjelpe i prosessen. Instituttene velger selv hvordan den interne prosessen skal rigges.

Alle innkomne innspill vil bli presentert for fakultetsstyret 8. desember.

Forslag til vedtak:

Frode Thorsen
Dekan

Vedlegg:

- E-post sendt til instituttene
- Høringsnotat
- Analysenotat

Eli Neshavn Høie

From: Eli Neshavn Høie
Sent: tirsdag 11. oktober 2022 14.07
To: Randi Rolvsjord; Johan Arild Sandborg; Bente Irminger
Cc: Mona Larsen; Frode Thorsen; Synnøve Myhre; Jostein Gundersen; Åsil Bøthun
Subject: Strategiprosess- utsending av høringsnotat
Attachments: KMD beveger- høringsnotat.pdf; Anslysenotat, strategiarbeid.pdf

Hei,

Som annonsert på forrige instituttlederforum, så sendes det nå ut et diskusjonsnotat basert på nåværende strategi for KMD, samt et analysenotat med fakta som kan være nyttig som bakgrunnsinformasjon.

Notatet inneholder tekst fra dagen strategi, samt noen drøftingspunkter som kan være til hjelp i diskusjonen ved instituttene. De beskrivende tekstene om instituttene og faktateksten er ikke inkludert i notatet, men vi vil be instituttene ta stilling til om disse tekstene fremdeles skal være en del av strategien.

Instituttene legger selv opp til hvordan den interne prosessen skal gjennomføres, men administrasjonen vil være behjelpelig med organisering og tilstedeværelse på møter for å lette innsamling av innspill og skrivearbeidet i det som skal meldes tilbake til fakultetet.

Oversendelsen består av:

- 1) Notat
- 2) Analysedokument

Frist for tilbakemelding til fakultetet er **fredag 11. november**.

Hilde Kvalvaag og undertegnede har sekretærfunksjon og vil være koblet på prosessen på instituttene etter avtale. Vi kan også snakke kort om dette i instituttlederforum i morgen om behov.

En egen nettside for strategiprosessen er under utvikling, her vil andre relevante dokumenter og lenker være tilgjengelig: [Strategiprosess](#) | [Fakultet for kunst, musikk og design](#) | [UiB](#)

I tillegg til instituttene vil også administrasjon/tekniske ansatte og studentene være høringsinstanser.

Mvh.
Eli

Strategi - KMD beveger - revidering

Målet med dette høringsnotatet er at det skal kunne brukes som diskusjonsgrunnlag i fakultets- og instituttorganer, samt andre høringsinstanser. Høringsmetoden går ut på at hvert enkelt avsnitt i eksisterende plan leses og diskuteres ut fra spørsmål, problemstillinger og vurderinger omtalt i dette notatet. Vedlagt notatet er et analysenotat med informasjon om budsjettutsikter, studenttall etc. som kan være til hjelp i diskusjonene.

For hver av kapitlene «KMD beveger», “Kunnskap beveger”, “Studentene beveger”, “Bevegelser i omverden” og “Rom for bevegelse” er teksten fra dagens strategi satt inn i dette dokumentet. Til hver av kapitlene er det satt inn spørsmål og kommentarer som høringsinstansene kan vurdere som et utgangspunkt for diskusjon.

Vi beholder tittelen «KMD beveger», kombinasjonen av beskrivelser og «skal»-avsnitt, men vurderer ny layout med nye illustrasjoner. Dette kan eventuelt gjøres som et studentprosjekt/konkurranse.

Instituttene oppdaterer sine avsnitt, disse er ikke tatt med i dette dokumentet.

KMD beveger

KMD fremmer kunst, musikk og design som grunnleggende for livsutfoldelse og samfunnsutvikling.

KMD er et kraftsenter for kunstnerisk utviklingsarbeid, vitenskapelig forskning og utdanning, fundert på lange tradisjoner for kunst-, musikk- og designutdanning i Bergen.

KMD er et nyskapende og uredd fagfellesskap med takhøyde for meningsbrytning.

KMD utdanner fremtidens kunstnere, designere, kuratorer, utøvende musikere, komponister, musikkterapeuter, musikkvitere og pedagoger.

KMD skal:

- *være ledende på våre fagfelt nasjonalt og internasjonalt*
- *utfordre på områder der konvensjonene står sterkt og bevare der konvensjonene utfordrer*
- *fremme mangfold og likestilling i samfunn og kulturliv*

- *være en betydningsfull samarbeidspartner i nasjonale og internasjonale fagmiljø, universitetssamfunnet og nærings- og samfunnsliv*

Drøftingspunkter:

- *I dette avsnittet brukes uttrykket ”kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning”. Er det på tide å bruke “forskning” - og/eller “vitenskapelig og kunstnerisk forskning” som begrep her og i resten av strategien?*
- *Avsnittet artikulere fakultetets overordnede idealer og mål. Er det fremdeles dekkende eller bør det endres og/eller oppdateres? Er målene realistisk og ambisiøse nok for KMD?*
- *Siste punkt; Bør det legges til noe om lokale samarbeid?*
- *Bør BOA¹ omtales allerede her? Dette kommer til å bli spesielt viktig for fakultetet fremover.*
- *Bør noen av punktene presiseres ytterligere?*

Kunnskap beveger

- *Kunstnerisk utviklingsarbeid, vitenskapelig forskning og innovasjon*

KMD har sterke fagmiljøer med stor bredde i kunnskapsformer og forskningstradisjoner.

Dette gir grunnlag for eksperimentell tverrfaglighet.

Ved KMD møtes kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning i felles satsingsområder. Slik utvikles ny kunnskap og erkjennelse.

KMD skal:

- *bygge et sterkt miljø for kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning hvor ulike tilnærminger møtes og utvikles*
- *ha ph.d.-utdanning med god nasjonal og internasjonal rekruttering til alle KMDs fagfelt*
- *styrke forskeropplæring og veilederkompetanse i fagmiljøene*
- *utvikle og delta i tematiske forskningsmiljøer*
- *være aktiv deltaker i utvikling og realisering av UiBs strategiske satsingsområder*
- *styrke forskningskvaliteten ved å utvikle og delta i prosjekter finansiert særlig av Prosjektprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid, Norges forskningsråd og EU*
- *styrke varig dokumentasjon av fagfelleverdert kunstnerisk utviklingsarbeid*
- *stimulere til økt publisering av vitenskapelig forskning*
- *utvikle prioriterte satsingsområder gjennom strategisk fordeling av stipendiatstillinger*
- *ta ansvar for og bidra aktivt i det nasjonale miljøet for kunstnerisk utviklingsarbeid*
- *utvikle godt tilpasset infrastruktur for KMDs fagfelt*

---

¹ BOA: Bidrags- og oppdragsfinansiert virksomhet

Drøftingspunkter:

- Punkter som bør spisses, endres, evt. tas ut?
- Noe som mangler?
- Bør målsetninger om BOA artikuleres tydeligere?

Studentene beveger

- Utdanning

KMD utdanner kandidater med særpreg og fremtidsrettet kompetanse for et mangfoldig praksisfelt og varierte yrkesroller. KMDs studieprogrammer er tuftet på kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning.

Studentene utvikler seg faglig og personlig gjennom varierte undervisningsformer som gir rom for eksperimentering og kritisk refleksjon.

KMD skal:

- *stimulere til faglig nysgjerrighet og fordypning*
- *anerkjenne studentene som verdifulle bidragsytere i fakultetets forskningsaktivitet*
- *sikre kvalitet i utdanningen gjennom medbestemmelse, meningsbrytning og konstruktiv kritikk*
- *videreutvikle varierte undervisnings- veilednings- og vurderingsformer godt tilpasset KMDs fagfelt*
- *støtte nyskapende undervisning og anerkjenne dyktige og dedikerte undervisere*
- *stimulere til læring gjennom prosjektarbeid på tvers av fagfelt*
- *utvikle emner og kurs som kan inngå i flere studieprogram*
- *tilrettelegge for et internasjonalt studentmiljø gjennom inn- og utveksling og forpliktende samarbeid med institusjoner i alle verdensdeler*
- *arbeide for å etablere et Senter for fremragende utdanning*
- *utvikle attraktive og relevante etter- og videreutdanningstilbud, i nær kontakt med fakultetets mangfoldige praksisfelt*

Drøftingspunkter:

- Punkter som bør spisses, endres, eller evt. tas ut?
- Skal vi ta bort punktet «å arbeide for et Senter for fremragende utdanning»?
- Skal vi ta med ønske om økt BOA-finansiering av utdanningsprosjekter?
- Skal vi stimulere til samarbeid med andre fagområder?
- Mangfoldperspektivet i eget «skal punkt»?
- Bør vi ha ambisjon om utvikling av [flere] tverrfakultære emner?

Bevegelser i omverden

- Formidling

KMD er en toneangivende, internasjonal og profesjonell arena for deling av kunnskap, erfaringer og opplevelser.

KMD skal:

- *formidle den faglige virksomheten i hele sin bredde gjennom konserter, utstillinger, visninger, prosjekter og publikasjoner*
- *formidle innsikt i faglige prosesser og resultater*
- *være en aktiv medspiller i den internasjonalt orienterte kulturbyen Bergen*
- *stimulere studenter og ansatte til å delta aktivt i offentlig debatt*
- *utvikle langsiktig samarbeid med relevante aktører i kultur-, næringsliv og offentlig sektor*
- *utvikle digitale formidlingsplattformer tilpasset virksomheten*
- *engasjere motiverte alumni som formidlere og ambassadører for KMD*

Drøftingspunkter:

- Punkter som bør spisses, endres, evt. tas ut?
- Noe som mangler?
- Er vi toneangivende, skal endre begrep?
- Bør et tiltak være langsiktige avtaler med lokale og nasjonale samarbeidspartnere?

Rom for bevegelse

- Organisasjon og lokaler

KMD har et lærings- og arbeidsmiljø som gir studenter og ansatte gode muligheter til faglig utvikling. Ved KMD er det rom for fordyping, samarbeid og utadvendt virksomhet. Studenter og ansatte bidrar til et levende demokrati på institutt- og fakultetsnivå, preget av åpenhet, dialog og mangfold.

KMD skal:

- *invitere til kritisk refleksjon, ytringer og debatt og ønske konstruktiv kritikk velkommen gjennom inkluderende og åpne beslutningsprosesser*
- *ha etisk tenkning i alt vi gjør*
- *tydeliggjøre studenters og ansattes forpliktelser og rettigheter*
- *utvikle gode rutiner for intern kommunikasjon*
- *sikre likestilling og mangfold i studie- og arbeidsmiljø*
- *sikre kvalitet gjennom målrettet rekruttering og legge til rette for et internasjonalt miljø*
- *sikre profesjonell administrasjon gjennom systematisk kompetanseutvikling*

- *ha fokus på bærekraft i KMDs daglige virksomhet*
- *gi helse- miljø og sikkerhetsarbeid høy prioritet i strategiperioden*
- *samløkalisere alle fagmiljøene i Møllendal for å realisere fakultetets fulle potensial*
- *arbeide for best mulige fysiske arbeidsforhold for ansatte og studenter frem mot realisering av nybygg*
- *forvalte ressurser effektivt og skape fleksibilitet gjennom økt digitalisering*

Drøftingspunkter:

- Punkter som bør spisses, slås sammen, endres, evt. tas ut?
- Noe som mangler?
- Bør vi ha tydeligere og mer ambisiøse mål knyttet til:
  - Kontinuerlig arbeid med mangfold og inkludering
  - Bærekraft (inkludert redusert kraftbruk og CO2-avtrykk)

Relevante bakgrunnsdokumenter og lenker finnes på følgende nettside:

[Strategiprosess | Fakultet for kunst, musikk og design | UiB](#)

- KMD beveger, Strategiplan 2018–22
- Internt analysedokument for KMD
- KMD handlingsplaner
- Brev til alle organer ved KMD om mangfold
- Instituttens virksomhetsplaner
- Styresaker om fremdrift samt KMD-evalueringen
- UiB strategi og henvisning til nettside om arbeid med ny strategi
- UiB strategi analysedokument
- Langtidsbudsjettet
- Langtidsplan for forskning

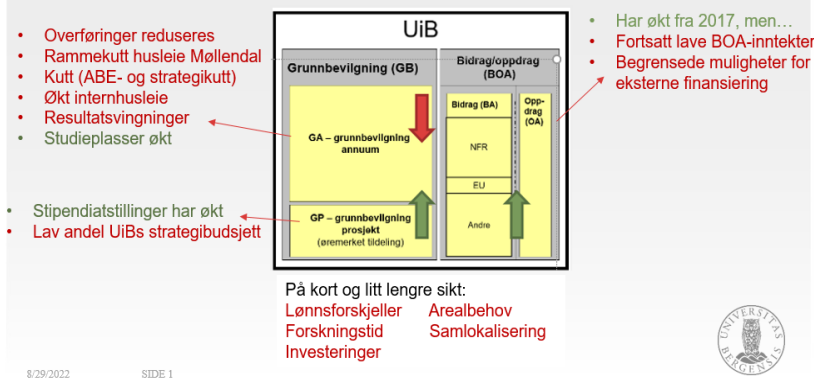
De økonomiske rammene i strategiperioden 2023 – 2030

Fakultetets reviderte strategiplan skal forhåpentlig gi både inspirasjon, retning og positiv utvikling for fakultetets virksomhet de neste årene. Det å bringe økonomiske rammer på banen oppleves kanskje begrensede og lite motiverende å forholde seg til, men det kan også ses på som et nødvendig grunnlag for å medvirke til realisme og tydelige prioriteringer i utformingen av en ny strategi.

Økonomi er avgjørende for hvilke planer og prioriteringer fakultetet kan og bør legge for årene som kommer. Hvordan økonomien blir er vanskelig å forutsi, men basert på tendenser og signaler fra bevilgende myndigheter – enten det er fra regjering, departement eller universitetsledelsen - kan vi anta noe for de nærmeste årene.

KMD har de siste årene pekt på store økonomiske utfordringer med følgende illustrasjon:

KMDs økonomiutfordringer 2022 og tidligere

Økonomiutfordringene på ordinære bevilgningsrammer (annuum) er satt på vent under pandemien, men forsvinner ikke;

- overføringer tilbake til etableringen av fakultetet i 2017 gradvis reduseres
- rammekutt for det økte husleienivået i Møllendalsveien og økt internhusleie
- årlige akkumulerte kutt påført av departement og UiB

Til tross for vekst på grunnbevilgning prosjekt (øremerking) og bidrags- og oppdragsfinansieringer aktivitet, er det også utfordringer her;

- lav andel av UiBs avsetninger til prioriterte formål (strategibudsjettet)
- begrensede muligheter for ekstern finansiering

For innværende år (2022) og nærmeste fremtid er det også nye tendenser og realiteter som tyder på at *bevilgningene* blir enda strammere i årene som kommer;

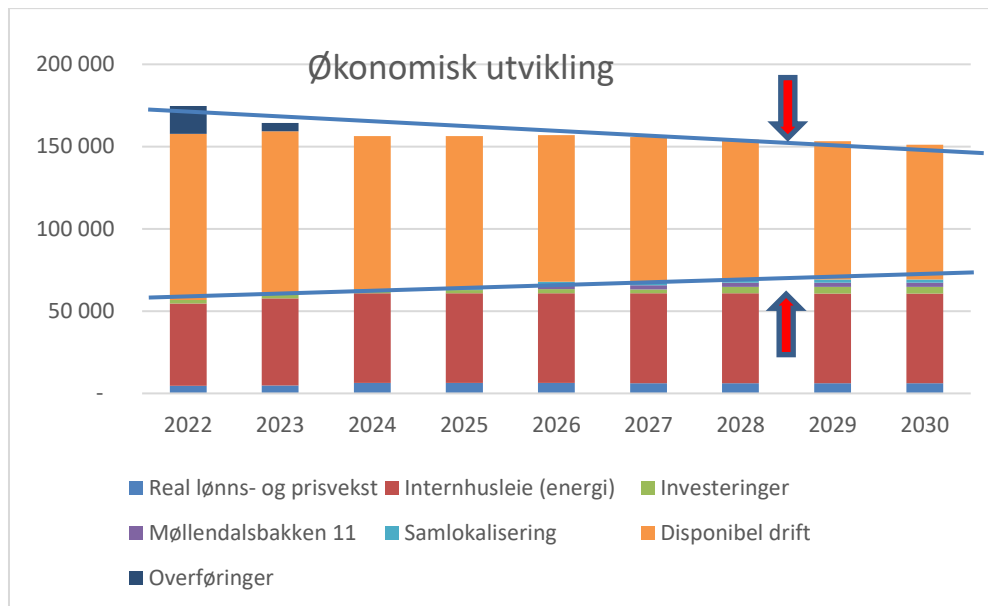
- Lønns- og prisvekst er i 2022 (og 2023?) vesentlig høyere enn det bevilgende myndigheter kompenserer for, noe som vil representere et varig tap av inntekt (bevilgning)
- Kutt i bevilgninger 2022 som følge av lavere kostnader til pensjonsinnskudd, er mye større enn den reelle kostnadseffekten, og har varig effekt på bevilgningene.
- Energikostnader mer enn dobles i 2022 og blir trolig enda høyere i 2023. Inndekning (minst 150 mill. kr i økning) forventes å skje ved høyere internhusleie og færre sentrale avsatte

budsjettmidler. Det er ventet at energikostnader vil forbli relativt høye også i årene som kommer (forhåpentlig noe lavere), og merkostnadene på sikt må dekkes gjennom økt internhusleie.

- Brukerutstyrsmidlene til investeringer/utstyr til bygget i Møllendal tar snart slutt og vil legge press på rammebevilgningen både til investeringsformål og lokaler til stipendiater.
- Fremtidig samlokalisering av nytt bygg for Griegakademiet i Møllendal vil gi merkostnader.
- Den resultatbaserte uttellingen i tildelte bevilgninger, særlig knyttet til studiepoeng- og kandidatproduksjon, er krevende å opprettholde på et høyt nivå (se omtale av studieplasser).

Oppsummert må KMD altså regne med at disponible rammer til fakultetets drift reduseres i strategiperioden (i hvert fall slik de første årene ser ut). Dette er forsøkt illustrert i figuren under:

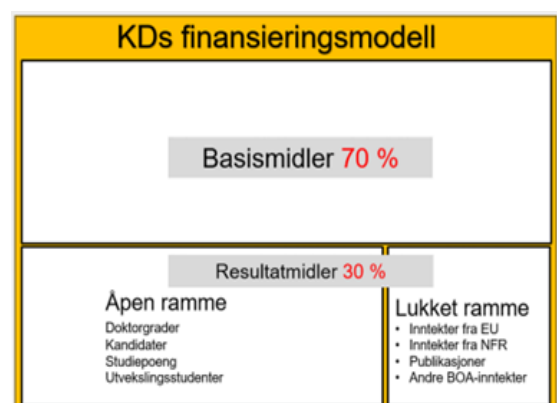
Strategien skal si noe om hva KMD vil og skal gjøre i tiden fremover, bl.a. med utgangspunkt i dette økonomiske bakteppet.

Med reduserte rammer og høyere kostnader på grunnbevilgningen øker presset på resultatuttelling, bemanningsreduksjoner, andre kostnadsreduksjoner, effektivisering, og dermed også behovet for vekst i den bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteten (BOA), samt økte tildelinger fra grunnbevilgning prosjekt øremerket. Her er fremhevet noen forhold som må gis oppmerksomhet for å sikre KMDs økonomi fremover:

Studentene:

Studentene er den største variabelen i forhold til om fakultetets bevilgningsrammer øker eller minker fra et år til det neste. KMDs studier gis finansiering i nest høyeste finansieringskategori (kat. B, unntatt musikkvitenskap som er i kat. F), og endringer i studenttall vil derfor gi store økonomiske utslag, både mht. å fylle/øke antall studieplasser og sikre studentenes gjennomføring.

En stor andel av KMDs bevilgning er resultatbasert, dvs. at budsjettmessig uttelling et år er knyttet til endring i

resultater 2 år tidligere på de aktuelle indikatorene i åpen og lukket ramme (se figur). Indikatorene med desidert størst vekt er knyttet til studentene; *studiepoeng* og *kandidater*. Slik har utviklingen vært de siste årene ved KMD:

Ferdige kandidater (MA og BA)	2018			2019			2020			2021			2022		
	Dobbel uttelling	Enkel uttelling		Dobbel uttelling	Enkel uttelling		Dobbel uttelling	Enkel uttelling		Dobbel uttelling	Enkel uttelling		Dobbel uttelling	Enkel uttelling	
	B	B	F	B	B	F	B	B	F	B	B	F	B	B	F
Griegakademiet - Institutt for musikk	18	48	3	15	39	5	12	31	3	5	57	9			
Institutt for design		64			59			65			45				
Kunstakad. - Institutt for samtidskunst		69			65			58			75				
Sum	18	181	3	15	163	5	12	154	3	5	177	9	8	158	6

Studiepoengproduksjon (antall 60-enheter, MA og BA)	2018		2019		2020		2021		2022	
	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F
Griegakademiet - Institutt for musikk	181	8	188	9	191	13	208	9		
Institutt for design	160		149		146		150			
Kunstakad. - Institutt for samtidskunst	172		176		189		185			
Sum	513	8	513	9	525	13	542	9	534	11

I foreløpig budsjett 2023 har KMD økning i resultatmidler som følge av at både produksjon av studiepoeng og ferdige kandidater økte fra 2020 til 2021. Det er imidlertid forventet en nedgang fra 2021 til 2022, slik at fakultetet da kan forvente reduserte resultatmidler i 2024-budsjettet.

Å fylle studieplassene er den «enkeltfaktoren» som gir størst budsjettmessig konsekvens. Dersom en studieplass står tom utgjør det et mulig tap i resultatmidler knyttet til studiepoeng i hele studieløpet, samt uttelling som ferdig kandidat. F.eks. vil en ubesatt studieplass over 5 år (integrrert master) utgjøre ca. kr 550' i tapt bevilgning for KMD (75 % av tapt bevilgning for UiB, dvs. kr 113,6' x 5 år med studiepoeng og kr 170,4' som ferdig kandidat).

At studenter fullfører studier er viktig for økonomien - og en fordel om det skjer til normert tid. I tillegg til den økonomiske uttelling sikrer effektiv gjennomføring at studenter ikke opptar studieplasser og unødig belaster arbeidsplasser, undervisningsressurser, verksteder, m.m.

Ved tildeling av nye studieplasser får KMD *basisfinansiering* ved etablering og etter hvert en *resultatbasert* finansiering. Ved effektiv utnyttelse av areal, undervisningsressurser, o.l. vil fullfinansierte nye studieplasser gi et viktig tilskudd til fakultetets økonomi. Tildeling av nye studieplasser kan komme av flere årsaker - f.eks. som konjunkturpolitikk ved store ungdomskull, høy arbeidsledighet, politiske satsninger, og mer akutt som ved Covid-19 og krigen i Ukraina.

KMDs vurdering av behov for studietilbud og studieplasser er strategisk viktig på kort og lang sikt. Når konkurransen om studentene øker, er det avgjørende med studietilbud som tiltrekker søkere til et avpasset antall studieplasser, samt å treffe med rekruttering og opptak. Med tilstrekkelig gode søkere fylles studieplassene med gode studenter som gjennomfører - på normert tid.

Stipendiatene:

I motsetning til studentene der utfordringene er å *oppretholde* gode resultater, er potensialet for resultatuttelling knyttet til stipendiatene at det bare kan bli bedre. KMDs kunstneriske ph.d.-program har vært i vekst, men foreløpig med lav uttelling på avlagte doktorgrader. I 2023 premieres det med kr 435' pr avlagte doktorgrad, og KMD ville fått 75% av dette dvs. kr 326' pr avlagt ph.d.-grad.

Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet:

I en tid der bevilgningene avtar er det forventet at fakultetet oppnår ekstern finansiering til den faglige virksomheten. At KMD har økt bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) betydelig siden

etableringen, er derfor svært positiv. KMD har også ambisjoner om at BOA-inntektene skal økes ytterligere i årene som kommer.

Utover de faglige fordelene med BOA-prosjekter, er det potensielt store økonomiske fordeler. Økte BOA-inntekter gir økte resultatmidler, men størst gevinstpotensial ligger det i at BOA-inntekter kan bidra til at fakultetet kan opprettholde aktiviteter og ressurser, på tross av lavere bevilgninger. Forutsetningen er at inntektene dekker «eksisterende», og ikke bare «nye» kostnader i et BOA-prosjekt. Det betyr at BOA-søknader i størst mulig grad bør søke inndekning av vitenskapelig ansattes forskningstid, samt andre direkte og indirekte kostnader ved KMD.

Vitenskapelig kapasitet:

UiB-ledelsen har uttalt at den ønsker at fakultetets nivå på vitenskapelige kapasitet ikke skal være lavere enn ved etableringen av fakultetet i 2017. For at dette ønsket skal opprettholdes må de økonomiske rammene opprettholdes på et nivå som gir grunnlag for det. Om UiB-ledelsen står ved dette blir et viktig premiss for økonomien fremover, og noe som fakultetet følger opp i budsjettforslag og -dialog.

Øremerkede tildelinger:

Selv om UiB trolig vil redusere sentrale avsetninger i 2023 som følge av stram økonomi, bør det fortsatt være mulig for KMD å hente ut en større andel øremerkede tildelinger.

Tilpasninger til lavere rammer:

KMD må også vurdere andre tiltak for tilpasning til lavere bevilgninger, og her er nevnt noen:

- *Stillinger og lønnskostnader:* Den største utgiftsposten er lønnskostnader. Bemanningsplaner danner grunnlag for fakultetets lønnsbudsjetter, og tar som utgangspunkt at vitenskapelig kapasitet (se over) opprettholdes, inkl. arbeidsplikt til et økende antall ph.d.-stillinger. Samtidig må KMD forholde seg til de årlige rammene som tildeles fra UiB og se til at lønnsbudsjettene finner rom innenfor disse rammene. Dette vil bli vanskeligere å balansere fremover.
- *Reisekostnader.* Både av klimahensyn og endrede reisevaner, er det forventet lavere kostnader til reiser. KD har allerede kuttet budsjetttrammene til UH-institusjoner fordi man mener at pandemien har gitt endrede reisevaner.
- *Undervisningstilbud.* Reduserte rammer til instituttene vil legge press på instituttens undervisningstilbud.
- *EVU.* KMD kan vurdere om det finnes et potensial for EVU som kan avhjelpe økonomien.
- *Areal og lokaler.* Effektiv arealutnyttelse kan være vesentlig for husleiekostnadene. Møllendalsbakken 11 leies i dag til ca 20 stipendiater, og dekkes av brukerutstyrsmidler. Fakultetet må vurdere dette når brukerutstyrsmidlene opphører. Leiestedskostnad kan beregnes ved BOA-prosjekter og annen ekstern aktivitet der KMDs arealer benyttes – både for synliggjøring og ev. inndekning av kostnader.
- *Energikostnader.* Forventer vesentlig økning i internhusleien fra 2023 pga. energikostnadene, som også ventes å bli den varige løsningen. Utover sentrale tiltak, kan KMD bidra med å redusere bruk av strømkrevende utstyr.
- *Inndekning av indirekte kostnader.* Et økende antall ph.d.-stillinger og flere og større BOA-prosjekter legger press på administrative ressurser. KMD må se til at det belastes indirekte kostnader på stipendiatene og prosjektene, slik at administrative ressurser dekkes.